

**АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНОГО ЗАРЯДУ
ЖИВИЛЬНИХ ТА ПРОТРУЮВАЛЬНИХ РОЗЧИНІВ ЗА НАНЕСЕННЯ ЇХ
НА РОСЛИНИ В ЕЛЕКТРИЧНОМУ ПОЛІ**

Г. Б. ІНОЗЕМЦЕВ, доктор технічних наук, професор

С. Д. ВАЩИШИН, асистент

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

e-mail: energetik987654321@mail.ru

Анотація. Розглянуто метод вимірювання електричного заряду живильних та протруювальних розчинів, розроблена методика калібрування вимірювального приладу та наведені результати вимірювань величини їх зарядів.

Ключові слова: електричне поле, електричний заряд, вимірювання заряду, електрометр, живильний та протруювальний розчин

Урожайність овочевих культур в тепличному овочівництві значно залежить від заходів із живлення та захисту рослин, які сприяють їх розвитку та росту. Одним із сучасних та ефективних заходів є застосування електричного поля в процесах нанесення живильних та протруювальних розчинів на рослини [2].

Основним етапом процесу нанесення живильних та протруювальних розчинів на рослини в електричному полі є їх зарядка, яка визначає проходження інших стадій процесу (рух, осадження розчинів на поверхні рослин). За цих умов особливістю індукційного процесу зарядки таких розчинів є їх малий питомий об'ємний опір ($\rho_v = 2 \cdot 10^2 \dots 3 \cdot 10^3 \text{ Ом} \cdot \text{см}$) [2], який обумовлює швидку їх зарядку та розрядку в процесі нанесення, що ускладнює визначення зміни електричного заряду з достатньою точністю ($\ll 5\%$).

Аналіз літературних джерел [3,4] показав, що визначення електричного заряду живильних та протруювальних розчинів обумовлюється впливом ряду факторів, які ускладнюють врахування їх і можливість визначення, що вимагає уточнення цього параметру експериментальним шляхом на всіх стадіях процесу.

Мета досліджень – обґрунтування вибору методики та методу експериментального визначення електричного заряду живильних та протруювальних розчинів.

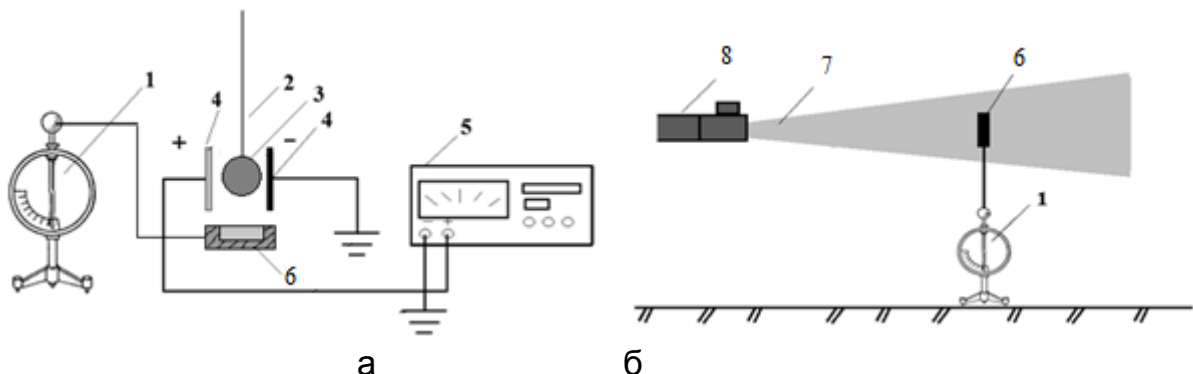
Матеріали та методика досліджень. Експериментальне визначення електричного заряду живильних та протруювальних розчинів здійснювалось прямим методом, принцип дії якого заснований на застосуванні спеціального вимірювального зонду, який розміщується в факелі

розпилу розчину та який передає сигнал вимірювальному приладу (електрометру). Цей метод є найбільш ефективним для практичного застосування в порівнянні з іншими методами, які не дозволяють з високою точністю вимірювати електричний заряд розчинів, де похибка вимірювань є значно меншою за 5% [2].

Для вимірювання електричного заряду прямим методом необхідно додаткове калібрування [1], методика якого була розроблена нами спеціально для живильних та протруювальних розчинів. Принципова схема калібрування вимірювального приладу представлена на рис.1. Ідея реалізується наступним шляхом: кулька (металева) діаметром 10-20 мм підвішується між зарядними електродами і після отримання заряду, величина його визначається за формулою:

$$q_x = 2\varepsilon_0 \frac{3}{4} Er, \quad (1)$$

де $E = U/L$ – напруженість електричного поля між електродами, В/м;
 U - напруга, прикладена до електродів, кВ;
 L – відстань між електродами, мм;
 r - радіус кульки;
 ε_0 - електрична стала.

Рис.1. Принципові схеми калібрування електрометра (а) та вимірювання електричного заряду живильних та протруювальних розчинів безпосередньо в факелі(б): 1 – електрометр; 2 – ізолююча нитка; 3 – металева кулька; 4 – зарядні електроди; 5 – джерело високої напруги; 6 – вимірювальний зонд; 7 – факел розпилу розчину; 8– розпилувач

Зміна заряду кульки шляхом зміни напруги електродів в діапазоні (0-60кВ) і наступне переміщення її до вимірювального зонду обумовлюють можливість фіксації зміни її заряду та градування вимірювального приладу.

Результати досліджень. Зміна величини електричного заряду живильних та протруювальних розчинів в залежності від міжелектродної відстані з використанням запропонованої нами методики калібрування вимірювального приладу наведена в таблиці.

Величина електричного заряду живильних та протруювальних розчинів в залежності від між електродної відстані (L)

№ з/п	Відстань, на якій встановлювався вимірювальний зонд відносно розпилювача, L, м	Заряд розчинів, Кл	
		Живильний розчин «Світязь»	Протруювальний розчин, (пестецид) «Римус»
1	0,5	$6,2 \cdot 10^{-6}$	$3,4 \cdot 10^{-6}$
2	0,75	$8,4 \cdot 10^{-6}$	$4,2 \cdot 10^{-6}$
3	1,0	$2,4 \cdot 10^{-7}$	$1,2 \cdot 10^{-7}$
4	1,25	$4,4 \cdot 10^{-7}$	$2,2 \cdot 10^{-7}$
5	1,5	$2,2 \cdot 10^{-8}$	$1,2 \cdot 10^{-7}$
6	1,75	$6,4 \cdot 10^{-8}$	$3,2 \cdot 10^{-8}$
7	2,0	$2,8 \cdot 10^{-10}$	$1,4 \cdot 10^{-10}$

Аналіз таблиці показує, що заряд живильних розчинів залежно від відстані змінюється в межах $16,2 \cdot 10^{-6} - 2,8 \cdot 10^{-10}$ Кл, а протруювальних $3,4 \cdot 10^{-6} - 1,4 \cdot 10^{-10}$ Кл.

Точність вимірювань за використання запропонованого методу вимірювання електричного заряду живильних та протруювальних розчинів становить 4,5 %.

Висновки

Запропонована методика калібрування і вимірювання електричного заряду живильних та протруювальних розчинів шляхом прямого методу обумовлює більш високу точність в порівнянні з існуючими методами вимірювання та становить 4.5 %.

Список літератури

1. Верещагин И. П. *Высоковольтные электротехнологии* /И. П. Верещагин: навч.посіб. – М.: МЭИ, 1999. – 92 с.
2. Іноземцев Г. Б. Активація та стимуляція росту овочевих культур шляхом нанесення живильних розчинів електростатичним методом /Г. Б. Іноземцев, С. Д. Ващишин // Електрифікація та автоматизація сільського господарства – 2012.– №1. – С. 14 – 22.
3. Bowker G.E. The influence of fair weather electricity on the charging of wind-dispersed pollen / G. E. Bowker, H. C. Crenshaw. – Versailles, France, 2003. – P. 361–364.
4. Gaunt L.F., Electrostatic charging of trigger actuated spray devices / L.F.Gaunt, J.F. Hughes. – Edinburgh. 2003. – P. 59–64.

References

1. Vereshchagin I. P. (1999) *Vysokovol'tnyye elektrotekhnologii* [High-Electrotechnology]. Navch. Posib. 92 .
2. Inozemtsev H. B.,Vashchyshyn S. D. (2012). *Aktivatsiia ta stymuliatsiia rostu ovochevykh kultur shliakhom nanesenня zhyvylnykh rozchyniv elektrostatychnym metodom* [Activation and stimulation of growth of vegetable crops by applying nutrient solutions electrostatic method]. *Elektryfikatsiia ta avtomatyzatsiia silskohohospodarstva*, 1, 14 – 22.
3. Bowker, G.E., Crenshaw H.C. (2003). The influence of fair weather electricity on the charging of wind-dispersed pollen. *Atmospheric Electricity*, 1, 361-364.

4. Gaunt, L. F., Hughes, J. F. (2003). Electrostatic charging of trigger actuated spray devices. *Institute of Physics Electrostatics*, 5, 59-64.

АНАЛИЗ МЕТОДОВ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЭЛЕКТРИЧЕСКОГО ЗАРЯДА ПИТАТЕЛЬНЫХ И ПРОТРАВЛИВАЮЩИХ РАСТВОРОВ ПРИ НАНЕСЕНИИ ИХ НА РАСТЕНИЯ В ЭЛЕКТРИЧЕСКОМ ПОЛЕ

**Г. Б. Иноземцев,
С. Д. Ващишин**

Аннотация. Рассмотрен метод измерения электрического заряда питательных и протравливающих растворов, разработана методика калибровки и змерительного прибора, приведены результаты измерений величины их зарядов.

Ключевые слова: электрическое поле, электрический заряд, измерения заряда, электрометр, питательный и протравливающий раствор

ANALYSIS METHODS OF DETERMINING THE ELECTRIC CHARGE NUTRITIOUS AND ETCHED SOLUTIONS IN THEIR APPLICATION FOR PLANTS IN AN ELECTRIC FIELD

**G. Inozemtsev,
S. Vaschishin**

Annotation. The method of measuring the electric charge of nutrients and etched solutions, developed a method of calibrating the measuring device and the results of measurements of the size of their charges.

Key words: electric field, electric charge, the charge measurement, electrometer, nutritious and etched solutions

УДК 535.37

КОРОТКОХВИЛЬОВА ЛЮМІНЕСЦЕНЦІЯ ПОДВІЙНИХ ФОСФАТІВ ЦИНКУ / МАНГАНУ $Zn_{2-x}Mn_xP_2O_7 \cdot nH_2O$ ($n = 0, 1, 5$; $x = 0 - 2$)

В. В. БОЙКО, кандидат фізико-математичних наук, доцент
О. В. ГОМЕНЮК, кандидат фізико-математичних наук, доцент
С.Г. НЕДІЛЬКО, доктор фізико-математичних наук, професор
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
e-mail: nni.elektrik@gmail.com

Анотація. Досліджено люмінесцентні властивості подвійних фосфатів двовалентних металів цинку/мангану $Zn_{2-x}Mn_xP_2O_7 \cdot nH_2O$ ($n = 0, 1, 5$; $x = 0 - 2$).